

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

Joca Zurc & Melanie Osebek

FOKUSNA SKUPINA S ŠTUDENTI TUTORJI: SAMOEVALVACIJSKA ŠTUDIJA

Zaključno poročilo

Maribor, februar 2021

FOKUSNA SKUPINA S ŠTUDENTI TUTORJI: SAMOEVALVACIJSKA ŠTUDIJA

Zaključno poročilo

Avtorici:	doc. ddr. Joca Zurc, Oddelek za pedagogiko FF UM in Melanie Osebek, študentka 2. letnika Germanistike FF UM
Potrdil organ:	Komisija za ocenjevanje kakovosti Senata FF UM
Leto evalvacije:	2019/2020
Obdobje priprave:	2020/2021 (december 2020 – februar 2021)
Analiza podatkov:	doc. ddr. Joca Zurc
Opomba:	<i>Raziskava je nastala v okviru pilotnega projekta Komisije za ocenjevanje kakovosti Senata Filozofske fakultete Univerze v Mariboru. V pilotno študijo so bili vključeni študenti tutorji vseh 12 oddelkov Filozofske fakultete UM, ki so sodelovali v fokusni skupini.</i>

Povzetek

Komisija za ocenjevanje kakovosti Senata Filozofske fakultete UM je jeseni 2020 podala pobudo, da se ob anketni metodologiji ocenjevanja zadovoljstva študentov s pedagoškim delom pridobi tudi kvalitativne podatke in s tem širši vpogled v razmišljanja, doživljanja in izkušnje študentov v zvezi s študijem. V študijskem letu 2020/2021 smo pristopili k pilotnemu projektu. Pri tem smo uporabili metodo fokusne skupine, ki se je izkazala med najbolj primernimi za kvalitativno samoevalvacijo, zlasti na področju presojanja kakovosti v izobraževanju (Klemenčič in Hlebec, 2007). Poročilo samoevalvacije prikazuje dobljene rezultate fokusne skupine z 12 študenti tutorji. Podatki so bili analizirani s pristopom kvalitativne vsebinske analize v orodju NVivo. Ugotovitve so pokazale visoko zadovoljstvo študentov s študijem. Odzivnost in dostopnost visokošolskih učiteljev, dobra infrastruktura, aktiven dialog pri samoevalvaciji ter lastna pričakovanja do študija predstavljajo ključne dejavnike motivacije študentov za študij in s tem njihove uspešnosti.

Ključne besede: samoevalvacija, visoko šolstvo, študenti tutorji, kvalitativna raziskava, NVivo.

KAZALO VSEBINE

KAZALO TABEL	III
KAZALO SLIK	III
1 UVOD	1
2 METODE DELA	4
2.1 Merski instrument	5
2.2 Postopek zbiranja podatkov	6
2.3 Vzorec	7
2.4 Postopek analize podatkov	8
3 REZULTATI	10
4 SKLEP	27
LITERATURA.....	29
PRILOGA A - PRVO POVABILO.....	30
PRILOGA B - DRUGO POVABILO	32

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Dejavniki vpisa.....	14
Tabela 3.2: Motivacija za študij in pričakovanja študentov.....	16
Tabela 3.3: Odlike odličnega profesorja	18
Tabela 3.4: Predlogi študentov	21
Tabela 3.5: Pomen evalvacije pedagoškega dela	24

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Hierarhični krog razvrstitve dobljenih tem glede na število citatov	10
Slika 3.2: Delež zastopanosti posamezne teme/kategorije/kode	11
Slika 3.3: Odnosi med dobljenimi temami.....	12
Slika 3.4: Drevo združevanja dobljenih tem v klastre.....	13

1 UVOD

Na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru je skrb za kakovost visokošolskega zavoda stalna in kontinuirana naloga, vse od njene ustanovitve leta 2006. Spremljanje kakovosti in samoevalvacija zavoda je temeljna naloga Komisije za ocenjevanje kakovosti (KOK FF). KOK FF se osredotoča na spremljanje uresničevanja vizije in strategije fakultete ter išče možnosti za dvig kakovosti tako na sistemski ravni kot tudi na ravni zadovoljstva in dobrega počutja zaposlenih in študentov (*Komisija za ocenjevanje kakovosti Filozofske fakultete UM*, 2019, 2020).

Samoevalvacija poteka v skladu s pravnimi akti Univerze v Mariboru, kot so *Pravilnik o ocenjevanju kakovosti na Univerzi v Mariboru*, *Procesi notranjega upravljanja in spremljanja kakovosti študijskih programov na Univerzi v Mariboru* ter drugi akti. Ocenjevanje zadovoljstva študentov na področju izvedbe študijskega procesa, preverjanja in ocenjevanja znanja ter študijskih obremenitev ureja *Pravilnik o ocenjevanju pedagoškega dela in obremenitve študentov na Univerzi v Mariboru* (2020).

Pravilnik opredeljujejo namen, obliko in postopek zbiranja podatkov evalvacije zadovoljstva študentov, ki poteka na osnovi mnenjske ankete. V skladu s 5. členom *Pravilnika* študent izpolnjuje anketo za vse učne enote in za vse visokošolske učitelje in sodelavce, ki so ga poučevali v tekočem študijskem letu. Ankete so dosegljive za izpolnjevanje ob vsaki študentovi prijavi v AIPS po opravljenem izpitu oz. zaključenem preverjanju znanju pri učni enoti, ki jo ocenjuje, v času vpisov pa za vse učne enote tekočega letnika. Anketa za ocenjevanje zadovoljstva študentov na področju izvedbe študijskega procesa je v obsegu in vsebini enotna za vse članice Univerze v Mariboru. Ocenjevalna lestvica je petstopenjska in opredeljena z numeričnimi vrednostmi, od (-2) do (+2). Vsaka numerična vrednost ima svojo opisno kategorijo (od »zelo slabo« do »zelo dobro«), dodana pa je tudi možnost odgovora »ne morem/ne želim oceniti (N)« (4. točka 7. člena *Pravilnika*, 2020).

Z namenom, da bi ob kvantitativnem merjenju zadovoljstva študentov z izvedbo pedagoškega procesa pridobili tudi kvalitativne podatke in s tem kakovostni vpogled v njihova razmišljanja, doživljanja in izkušnje v zvezi s študijem, je KOK FF v študijskem letu 2020/2021 pristopila k pilotnemu projektu in testiranju novosti pri samoevalvaciji zavoda. Namen projekta je bila uporaba kvalitativne metodologije raziskovanja na področju samoevalvacije zadovoljstva študentov z izvedbo pedagoškega procesa.

Kot ena izmed primernejših metod za kvalitativno samoevalvacijo se je doslej izkazala fokusna skupina, zlasti na področju presojanja in razvijanja kakovosti na različnih stopnjah in oblikah izobraževanja (Klemenčič in Hlebec, 2007). Fokusna skupina poteka v obliki skupinskega pogovora in omogoča poglobljeno obravnavo izbranega vprašanja z medsebojno interakcijo več udeležencev. Cilj fokusne skupine je pridobiti mnenja in izkušnje udeležencev o obravnavanem vprašanju, njihova strinjanja in različne poglede ter tudi rešitve za nadaljnji razvoj kakovosti (prav tam).

Komisija za ocenjevanje kakovosti Senata FF UM se je odločila, da v pilotno študijo povabi študente, ki imajo širši razpon izkušenj in globlji vpogledov v doživetja in izzive, s katerimi se srečujejo študenti v svojem vsakdanu. Zato je k sodelovanju v fokusno skupino povabila študente s statusom študenta tutorja. Filozofska fakulteta UM ima v študijskem letu 2020/2021 skupaj 12 študentov tutorjev, po enega na vsakem oddelku fakultete. Na ta način se je dosegla pokritost različnih dodiplomskih in podiplomskih študijskih smeri ter enakopravna zastopanost vseh 12 oddelkov Filozofske fakultete UM. Študenti tutorji so bili povabljeni na skupni pogovor o zadovoljstvu s študijem v okviru samoevalvacije FF UM za študijsko leto 2019/2020. Izvedba je potekala na daljavo.

Za izvedbo fokusne skupine je KOK FF pooblastila svojo članico, predstavnico študentov, Melanie Osebek, študentko 2. letnika Germanistike. K sodelovanju pri izvedbi kvalitativne raziskave pa je povabila še visokošolsko učiteljico na področju kvantitativne in kvalitativne raziskovalne metodologije na Filozofski fakulteti UM, doc. ddr. Joco Zurc, članico Oddelka za pedagogiko.

Poročilo, ki je pred vami, prikazuje ugotovitve, do katerih smo prišli s kvalitativnim pristopom pri samoevalvaciji na področju ocenjevanja zadovoljstva študentov s pedagoškim delom. Zanimala so nas razmišljanja in doživljanja študentov o njihovem študiju ter možnostih, ki jih vidijo na področju stalnega izboljševanja kakovosti pri izvedbi pedagoškega procesa. Prikazane so ugotovitve glede motivov in pričakovanj študentov do študija na fakulteti, uspešnega pedagoškega dela visokošolskih učiteljev in sodelavcev, zadovoljstva z organizacijsko strukturo študija, vloge sodelovanja pri samoevalvaciji ter izzivih, s katerimi se srečujejo kot študenti tutorji. Izpostavljeni so primerih dobrih praks kot tudi priložnosti za izboljšave.

Pričujoča razprava predstavlja pilotsko študijo v okviru samoevalvacije pedagoškega procesa na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru. Verjamemo, da bodo odlično poznavanje študentske problematike, motiviranost in predanost študentov tutorjev kakovostno obogatili samoevalvacijo pedagoškega dela na Filozofski fakulteti UM za študijsko leto 2019/2020 ter dali pomembna izhodišča za prihodnje samoevalvacije.

2 METODE DELA

Raziskava je potekala na osnovi interpretativne raziskovalne paradigme, z metodologijo empiričnega kvalitativnega raziskovanja ter tehniko skupinskega intervjuja z metodo fokusne skupine.

Metoda fokusnih skupin spada med kvalitativne metode za zbiranje, analizo in interpretacijo kvalitativnih podatkov. Pri raziskovanju s fokusno skupino gre za delno strukturirane tehnike zbiranja podatkov, kot so skupinske diskusije ali poglobljeni intervjuji, pri katerih iščemo odgovore na vprašanja »kaj«, »kako« in »zakaj«. Pri tem v ospredju zanimanja niso številčno ali merljivo opredeljene spremenljivke. Fokusno skupino predstavlja skupinski pogovor izbranega vzorca intervjuvancev, za katerega je značilno, da je osredotočen na vnaprej izbrano temo ter poteka po določenem načrtu (Klemenčič in Hlebec, 2007, 7).

Metoda fokusne skupine se loči od metode intervjuja po ključni značilnosti, da s fokusno skupino želimo ugotoviti razlike v mnenjih, izkušnjah in pogledih udeležencev o določenem pojavu. Cilj fokusne skupine je doseči interakcijo med samimi udeleženci ter ne samo me izvajalcem in udeležencem kot je to pri tehniki intervjuja. Interakcija med udeleženci se kaže v potrjevanju podobnih stališč in izkušenj udeležencev ter v diskutiranju navzkrižnih pogledov in mnenj. Vodja fokusne skupine ima vlogo moderatorja, ki predstavi izhodiščno temo oz. vprašanje ter usmerja pogovor s podvprašanji. Praviloma sodeluje tudi so-moderator, ki skrbi za enakovredno vključenost vseh udeležencev, pokritost tem ter časovni okvir izvedbe. Značilen je nestrukturiran ali delno strukturiran pogovor. Za uspešno fokusno skupino je pomembno, da udeleženci zelo dobro poznajo temo pogovora, imajo oblikovana mnenja v zvezo z njo ter dovolj izkušenj, da lahko o tematiki diskutirajo. Pomembno je tudi, da se udeleženci počutijo varno in sproščeno, da svoje poglede, izkušnje in mnenja predstavijo pred skupino. Ključno je tudi, da je za izvedbo fokusne skupine zagotovljenega dovolj časa, da se lahko razprava ustrezno razvije.

Za uspeh fokusne skupine je pomembno premisliti, načrtovati in izvesti 4 stopnje (Klemenčič in Hlebec, 2007, 9-10):

- načrtovanje fokusne skupine z identifikacijo problema,
- izbor in pridobivanje udeležencev,
- izpeljava srečanja fokusne skupine,
- analiza in poročanje.

V nadaljevanju opisa metod dela najprej predstavljamo prve tri stopnje izvedbe fokusne skupine s študenti tutorji z opisom merskega instrumenta oz. nabora vprašanj, ki smo jih uporabili v fokusni skupini, opisa vzorca, postopka izvedbe fokusne skupine ter metod analize zbranih podatkov. V poglavju 3 Rezultati pa poročamo o osrednjih ugotovitvah, ki smo jih pridobili skozi navedene štiri stopnje načrtovanja in izvedbe fokusne skupine.

2.1 Merski instrument

Merski instrument je predstavljal nestrukturirani intervju. Vprašanja smo zasnovali na osnovi rezultatov predhodnih samoevalvacijskih poročil KOK FF (*Komisija za ocenjevanje kakovosti Filozofske fakultete UM*, 2019, 2020). Udeležencem, ki so se udeležili fokusne skupine, smo postavili naslednja izhodiščna vprašanja oz. teme razgovora:

- I. Kaj vam osebno pomeni študij na Filozofski fakulteti? Kaj pričakujete in si želite od svojega študija?
- II. Marsikdo med vami želi postati učitelj. Zanima nas, kaj vam pomeni dober učitelj na fakulteti? Kako bi ga označili? Katere lastnosti in načini dela so za vas pri visokošolskem učitelju ali sodelavcu zlasti pomembni? Kaj je tisto, kar še posebej cenite v pedagoškem procesu? Lahko izpostavite kakšen primer dobre pedagoške prakse, ki ste jo bili deležni ali pa ste za njo slišali preko tutorstva?

- III. Na vas se obračajo študenti s številnimi vprašanji. Ali vam je v spominu ostal kakšen primer, ki ste ga obravnavali? Kje bi si želeli izboljšav v študijskem procesu na ravni celotnega študija na fakulteti oz. univerzi?
- IV. Kakšni so vaši predlogi in strategije za izboljšanje študija?
- V. Fakulteta vsako leto izvaja samoevalvacijo. Kakšen je vaš pogled na evalvacijo pedagoškega dela, ki poteka s pomočjo anketnega ocenjevanja? Kje vidite svojo vlogo pri tem? Ali bi si v prihodnje želeli odprte razprave, kot je današnja, ali vam je ljubši anketni pristop ocenjevanja zadovoljstva s študijem?
- VI. Ali bi za zaključek želeli izpostaviti še kakšen predlog ali vprašanje oz. kakršnokoli misel o vašem študiju, ki v dosedanji razgovor ni bila vključena?

Dodatna podvprašanja za razvoj diskusije, navzkrižnih mnenj ter različnih izkušenj:

- Prosim, če lahko to še malo bolj pojasnite?
- Lahko poveste primer?
- Lahko poveste o tem ve kaj več?
- Ima mogoče še kdo kakšno drugačno izkušnjo ali mnenje?
- Opišite, prosim, kaj ste mislili s tem?
- Ne vem, če sem razumela pravilno, ali lahko pojasnite?
- Ali lahko pove še kdo drug kaj o tem?
- In kaj menite drugi?
- Radi bi slišali vsa stališča. Ali meni kdo drugače?

2.2 Postopek zbiranja podatkov

Fokusna skupina s študenti tutorji je bila izvedena v petek, 18. decembra 2020, od 19.00 do 20.25 ure. Skupinski intervju je tako trajal skupaj 1 uro, 19 minut in 12 sekund. Celotna izvedba je potekala na daljavo, v aplikaciji MS Teams, kjer je bil za ta namen kreiran poseben kanal z vključitvijo vseh 12 študentov tutorjev, ki smo jih povabili k sodelovanju v fokusni skupini o evalvaciji pedagoškega dela.

Termin srečanja je bil predhodno usklajen z udeleženci preko aplikacije Arnes koledar. Fokusne skupine so se udeležili študenti tutorji vseh 12 oddelkov na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, ki opravljajo funkcijo študenta tutorja v študijskem letu 2020/2021. Izvajalki sta bili visokošolska učiteljica s področja metodologije raziskovanja, doc. ddr. Joca Zurc (Oddelek za pedagogiko) in predstavnica študentov v KOK FF, Melanie Osebek, študentka 2. letnika Germanistike. Obe izvajalki je k izvedbi povabila Komisija za ocenjevanje kakovosti Senata FF UM. V času izvedbe skupinskega intervjuja je prva izvajalka postavila izhodiščno vprašanje oz. odprla temo pogovora (predstavljene v poglavju 2.1 pod opisom merskega instrumenta). Druga izvajalka pa je spremljala pogovor z vidika vključitve vseh udeležencev in časovne izvedbe. S podvprašanji je spodbujala k sodelovanju bolj zadržane udeležence, da so lahko vsi sodelujoči v fokusni skupini izrazili svoja mnenja v enakopravni zastopanosti. Druga izvajalka je usklajevala tudi zaporedje govornikov, ki so se prijavili k besedi z dvigom roke v aplikaciji MS Teams.

Zbiranje podatkov je potekalo s temeljnimi etičnimi načeli kvalitativnega raziskovanja. Vsi udeleženci so k skupinskemu intervjuju pristopili prostovoljno, z možnostjo prekinitve sodelovanja brez posledic v katerikoli fazi izvedbe raziskave. Sama izvedba intervjuja in predvsem analiza zbranih podatkov sta potekali na način zagotavljanja anonimnosti udeležencev. Zbrano gradivo je bilo analizirano v programskem orodju NVivo na način združenega gradiva, brez ločevanja med izjavami različnih udeležencev. Reprezentativne izjave so bile šifrirane. Vsi deli, ki bi lahko kakorkoli razkrili identiteto udeleženega študenta tutorja, njegov oddelek ali študijsko smer, so bili umaknjeni (označeno z [...] / op.). Celoten postopek zbiranja podatkov je potekal v skladu z načeli *Helsinško-Tokijske deklaracije* ter *Zakona o varstvu osebnih podatkov*.

2.3 Vzorec

V fokusni skupini je sodelovalo 12 študentov tutorjev, ki opravljajo funkcijo oddelčnih tutorjev študentov na Filozofski fakulteti UM v študijskem letu 2020/2021. Med njimi je bilo 10 študentov tutorjev, ki so bili vpisani na študijski program II. stopnje in dva

študenta tutorja, vpisana na dodiplomski študijski program FF UM. Glede na letnik študija so sodelovale tri absolventke (vse II. stopnja), 6 študentov 1. letnika (vsi II. stopnja), ena študentka 2. letnika (II. stopnja) in dve študentki 3. letnika (I. stopnja). Skupno so študenti prihajali iz 11 študijskih programov, od tega 80 % iz dvopredmetnih programov. Polovica jih je študirala na pedagoški in polovica na nepedagoški študijski smeri. V fokusni skupini so sodelovali študenti tutorji naslednjih študijskih področij:

- pedagogika, slovenistične študije, anglistika, filozofija, prevajalske študije, umetnostna zgodovina, zgodovina, geografija, sociologija, germanistika, psihologija, tutor za študente s posebnimi potrebami in tutor za tuje študente.

Socialno-demografsko strukturo vzorca smo ugotavljali s strukturiranim anonimnim vprašalnikom v aplikaciji 1KA. Po spolu so prevladovalе ženske (80 %). Povprečna starost udeležencev je bila 23,3 let (SO=1,64 leta), pri čemer je bil najmlajši star 21 let in najstarejši 26 let. Štirje udeleženci so prihajali iz Podravske regije, po dva iz Prekmurske in Savinjske regije. Ostali udeleženci so bili iz Posavja, Jugovzhodne Slovenije in Obalno-kraške regije. Polovica (50 %) se je opredelila, da živi v kraju z manj kot 2.000 prebivalci, 20 % jih je izbralo manjši kraj (do 10.000 prebivalcev) in tretjina kraj, ki je središče regije. Glede na status zaposlitve se je 60 % udeležencev opredelilo, da so redni študenti, ki niso zaposleni. 40 % pa jih je navedlo, da občasno delajo preko študentskega sveta. 70 % jih še ni imelo izkušnje s sodelovanjem v fokusni skupini, dva intervjuvanca sta navedla, da že imata izkušnje s kvalitativnim raziskovanjem, vendar v fokusni skupini še nista sodelovala. Izkušnje s fokusno skupino je imel samo en udeleženec.

2.4 Postopek analize podatkov

Analiza podatkov je potekala s kvalitativno vsebinsko analizo v programskem orodju NVivo, verzija 1.1 (2020). Postopek analize je potekal po naslednjih zaporednih korakih:

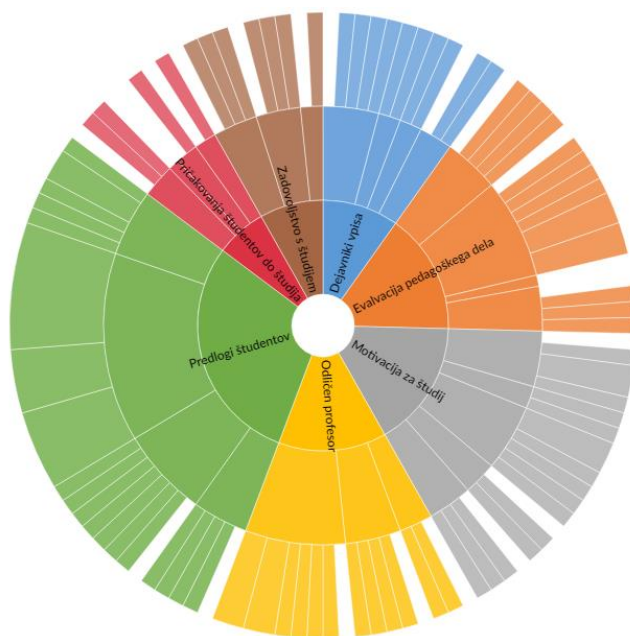
- izdelava transkriptov oz. dobesednega prepisa zvočnega zapisa (M. Osebek),
- pregled in urejanje transkripta, šifriranje izjav udeležencev (M. Osebek in J. Zurc),

- postopek kodiranja ali analize besedila z iskanjem najmanjših pomenskih delov besedila, ki odgovarjajo na raziskovalno vprašanje oz. namen raziskave (J. Zurc),
- postopek kategoriziranja ali sinteza dobljenih kod v tematske kategorije (J. Zurc),
- osno kodiranje ali ugotavljanje odnosov med kategorijo in njenimi kodami, prestukturiranje, združevanja, preimenovanja kategorij (J. Zurc),
- odnosno kodiranje ali ugotavljanje odnosov med dobljenimi temami (J. Zurc).

Postopek kvalitativne analize je potekal po avtorjih Adam in sodelavci (2012). Pri tem pa so bile v zadnjih dveh korakih uporabljene funkcije in aplikacije, ki jih omogoča programsko orodje NVivo (dostopno na: <https://www.qsrinternational.com/nvivo-qualitative-data-analysis-software/home>). S pomočjo programa NVivo se analiza osnega kodiranja ni omejila zgolj na tri klasične nivoje analize (kode → kategorije → teme), ki so bili pridobljeni v prejšnjih korakih analize, temveč je sledila vsebinski razčlenjenosti zbranega gradiva. Navedeno se je rezultiralo v sedmih nivojih kategoriziranja dobljenih kod. V zadnjem koraku kvalitativne analize pa so diagramske predstavitve odnosov med kategorijami dopolnili še izračuni hierarhičnih odnosov med kategorijami glede na število uvrščenih citatov in kod, delež zastopanosti posamezne teme, kategorije in kode, analiza povezav med osrednjimi temami ter razvrščanje pridobljenih tem v skupine ali klastre s pomočjo dendrograma oz. drevesa združevanja.

3 REZULTATI

V poglavju Rezultati predstavljamo rezultate kvalitativne vsebinske analize, s katero smo analizirali zbrane podatke fokusne skupine. Pristop predstavitve sledi od splošnega k posameznemu. Najprej so tako predstavljene osrednje dobljene teme in odnosi med njimi, ki so bili narejeni na osnovi različnih analiz podobnosti in razlik v programskem orodju za kvalitativno analizo podatkov NVivo. V nadaljevanju pa podrobneje predstavljamo vsebinsko zasnovo vsake posamezne teme, njenih podkategorij in kod ter jo ilustriramo z avtentičnimi izjavami intervjuvancev.

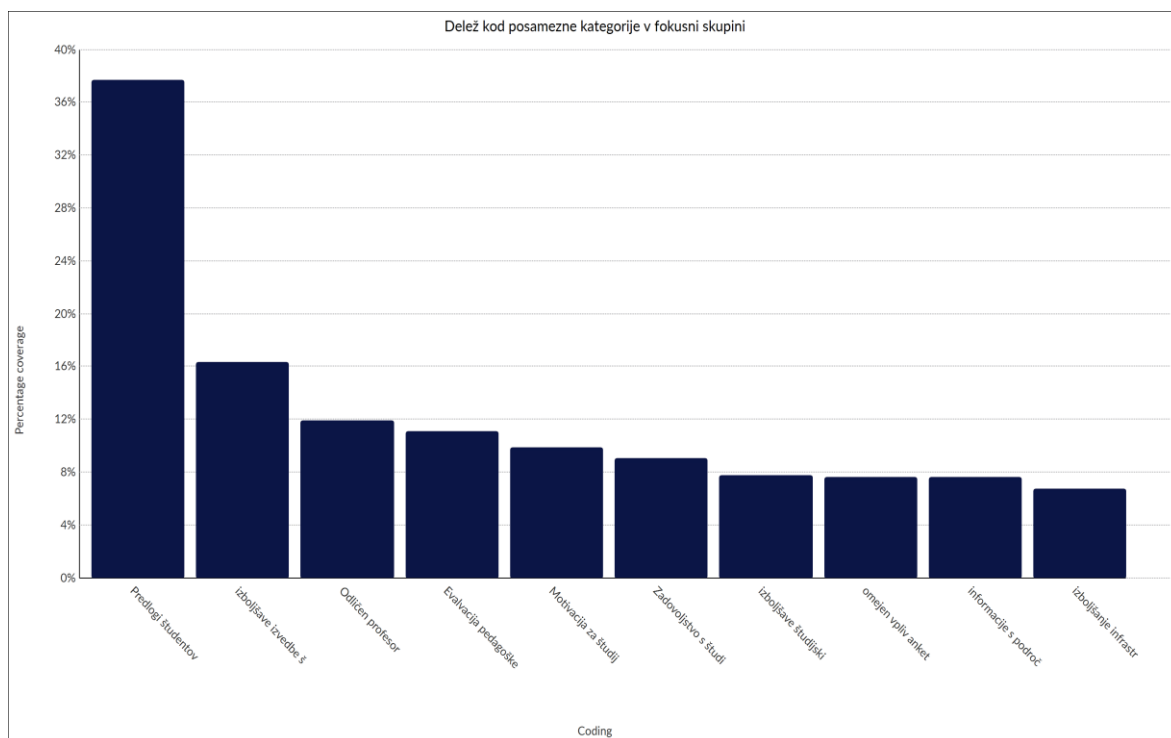

Slika 3.1: Hierarhični krog razvrstitve dobljenih tem glede na število citatov

Slika 3.1 prikazuje rezultate kvalitativne vsebinske analize, ki je bila narejena na treh nivojih v zaporedju kode → kategorije → teme. Kvalitativna vsebinska analiza je izločila sedem osrednjih tem, ki so razvrščene v hierarhičnem odnosu glede na njihovo zastopanost. Močnejše kot je bila določena tema zastopana v fokusnem intervjuju, obsežnejše in bolj zapolnjeno področje predstavlja v hierarhičnem krogu. V notranjem krogu so tako zastopane osrednje teme, naslednji krog nad njimi so prikazane členitve temeljnih kategorij in tretji krog predstavljajo kode, ki so bile identificirane znotraj

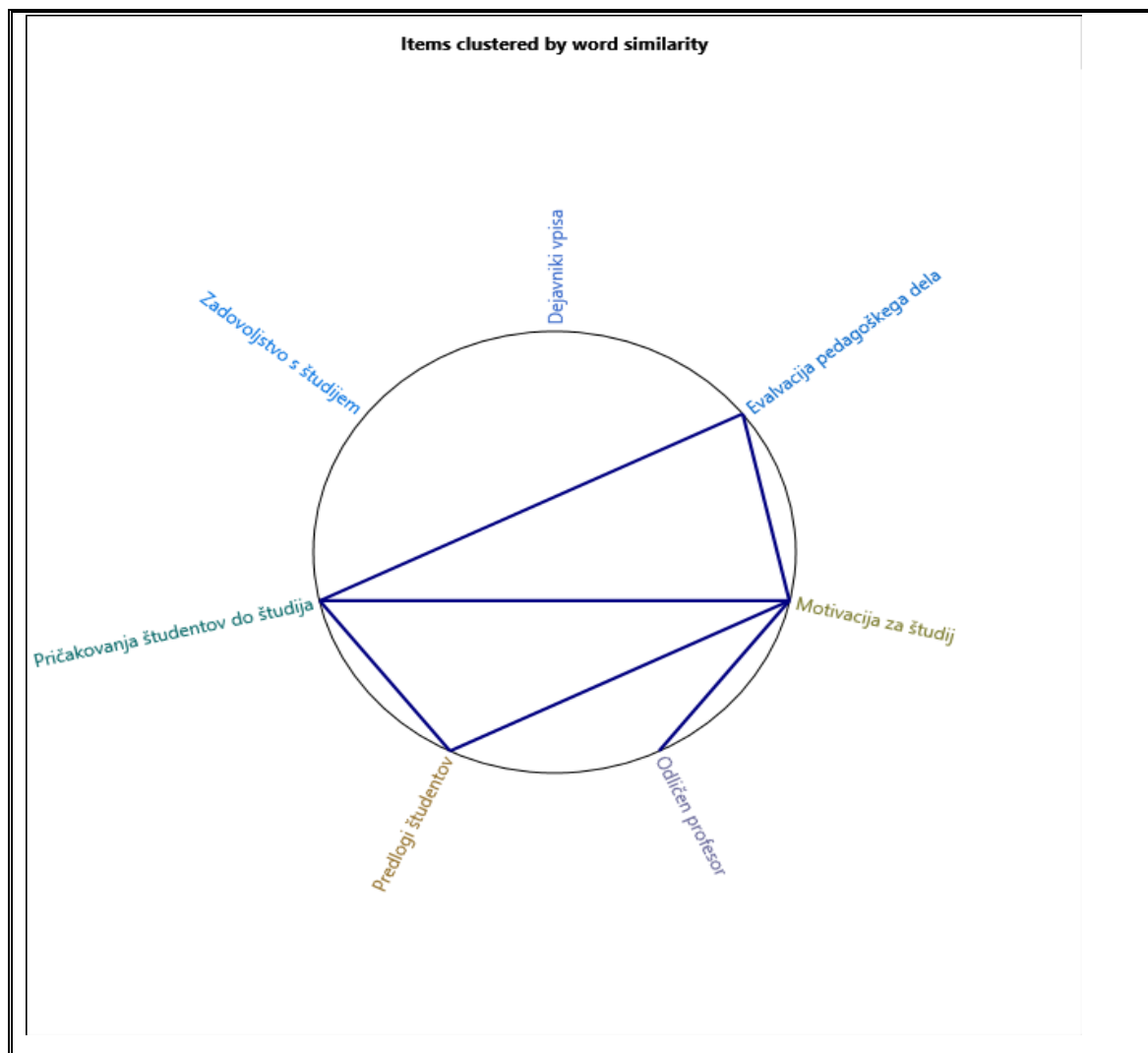
posameznih kategorij. Zastopanost posamezne teme je bila izračunana na osnovi členitve nižjih stopenj ter števila citatov znotraj posamezne identificirane teme.

Rezultati na sliki 3.1 kažejo, da so študenti v skupinskem intervjuju največ pozornosti namenili predlogom za izboljšave, dejavnikom izvedbe študijskega procesa, ki jih motivirajo za študij, pomenu sodelovanja pri evalvaciji pedagoškega dela in lastnostim, ki jih pripisujejo odličnim profesorjem. Manjše pozornosti pa so bile deležne teme kot so dejavniki vpisa na študij, splošno zadovoljstvo s študijem in pričakovanja študentov. V nadaljevanju prikazuje stolpčni graf (slika 3.2) 10 najmočnejše zastopanih kategorij. Tema »predlogi študentov« tako predstavlja več kot 36 % vseh kodiranih izjav, ki so bile pridobljene v fokusni skupini. Sledi kategorija »izboljšave izvedbe študijskega procesa«, ki je najmočnejša kategorija prve teme (16 %). Vsaj 10 % pokritost pa predstavljajo teme, kot so »odličen profesor«, »pomen evalvacije«, »motivacija za študij« in »zadovoljstvo s študijem«. Preostale uvrščene kategorije v prvo deseterico so večinoma s področja predlogov študentov. Opaziti pa je tudi kategorijo »omejen vpliv anket«, ki kaže na stališča intervjuvanih študentov do kvantitativne evalvacije pedagoškega dela.

Slika 3.2: Delež zastopanosti posamezne teme/kategorije/kode

Z metodo razvrščanja v skupine ali tako imenovano klaster analizo smo proučevali relacije in povezave med ugotovljenimi temami, vključujoč vse njihove kategorije in kode. Zanimalo nas je, v kakšnem odnosu so teme med seboj, in sicer z vidika njihove nadrejenosti oz. podrejenosti, povezanosti po podobnosti in odmaknjenosti glede na različnost. Rezultate prikazujeta dva diagrama na slikah 3.3 in 3.4

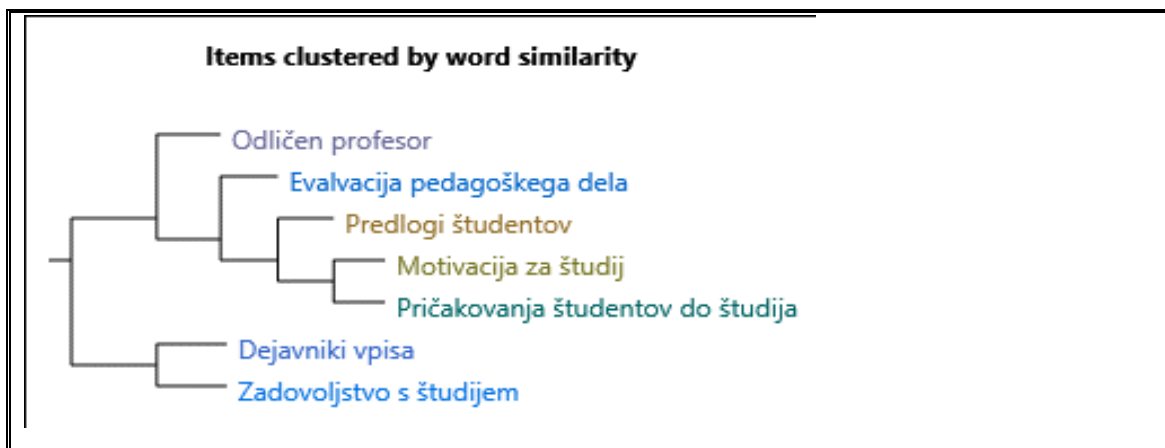

Slika 3.3: Odnosi med dobljenimi temami

Temi »zadovoljstvo s študijem« in »dejavniki vpisa« imata globalni vpliv na vse teme ter nista neposredno povezani z nobeno izmed posameznih tem. Ostale teme pa so pokazale medsebojne relacije, in sicer so pričakovanja študentov do študija neposredno povezana z njihovimi predlogi za izboljšave ter motivacijo za študij, pa tudi z vlogo, ki jo vidijo pri sodelovanju v evalvaciji pedagoškega dela. Podobno je tudi motivacija za študij povezana z možnostjo sodelovanjem v evalvaciji pedagoškega procesa, odličnimi

profesorji in pričakovanji študentov do študija. Na predloge izboljšav študentov pa v največji meri vplivajo njihova pričakovanja in motivacija za študij.

Dendrogram ali drevo združevanja na sliki 3.4 prikazuje vsebinsko povezanost predstavljenih tem. Vidimo lahko dve temeljni različni skupini. V prvo, manjšo skupino, sta se uvrstili temi »dejavniki vpisa« in »zadovoljstvo s študijem«. Drugo skupino pa predstavlja pet tem, ki so med seboj hierarhično povezane. Pri tem izstopa tema »odličen profesor«, ki se razlikuje od ostalih štirih. Slednje se navezujejo na evalvacijo in izboljšave študijskega procesa ter pričakovanja in motive študentov za študij. Pri tem velja poudariti, da so pričakovanja in motivacija študentov za študij v neposredni interakciji ter se v naslednjem koraku povezujejo z njihovimi predlogi za izboljšave. Vse tri teme skupaj pa vodijo k evalvaciji pedagoškega dela.

Slika 3.4: Drevo združevanja dobljenih tem v klastre

V nadaljevanju v tabelah od 3.1 do 3.5 podrobneje predstavljamo vsebinsko zasnovo vsake posamezne teme, njenih podkategorij in kod ter jo ilustriramo z avtentičnimi izjavami intervjuvancev. Tabela 3.1 predstavlja tako dejavnike vpisa in splošne dejavnike zadovoljstva študentov s študijem. Ključni dejavniki vpisa na izbrani študijski program, ki so bili izpostavljeni s strani intervjuvanih študentov, so zanimiv predmetnik študijskega programa, zanimanje oz. sam interes za samo študijsko področje, pridobitev poklica, zlasti za pedagoško delo, in naključje oz. druga možnost.

Tabela 3.1: Dejavniki vpisa

Tema	Kategorija	Kode
Dejavniki vpisa (22)	zanimiv predmetnik študijskega programa (7)	primerjava s predmetnikom druge univerze, možnost raziskovanja
	zanimanje za študijsko področje (4)	interes za interdisciplinarna področja, interes za študij pred možnostjo zaposlitve
	pridobitev poklica (5)	želja postati učitelj, postati zgodovinar
	druga izbira (6)	bližina kraja bivanja, vpis na drugi dvopredmetni program zaradi statusa, prepis iz druge fakultete, edina možnost
Zadovoljstvo s študijem (22)	prava odločitev (8)	visoko zadovoljstvo, zadovoljstvo s celotnim oddelkom, razlike med študijskimi smermi
	osebni pristop do študenta (8)	prednost manjših skupin študentov
	dobro vzdušje in počutje študentov (6)	dobro počutje, občutek gostoljubnosti, skrb profesorjev za dobro počutje študentov

Ena izmed intervjuvank je takole pojasnila tehtanje med različnimi opcijami ter končno izbiro, na katero je v največji meri vplival predmetnik študijskega programa:

»Na Filozofsko fakulteto se nisem vpisala, ker bi želela biti učitelj [...]. Vsi so pričakovali, da se bom vpisala v Ljubljano, na Filozofsko fakulteto, ampak sem raje izbrala Maribor. Predvsem zaradi tega, ker sem po predmetniku dobila občutek, da je študij bolj obrnjen v raziskovanje, v neko pripravo na samostojno delo [...]. Zdaj tekom študija vedno bolj opažam, da nam res daje dobro podlago za postati dober raziskovalec« (10/ES-1-2).

Podobno je interes za samo področje študija zelo močan motiv za vpis pri študentih FF UM. Študenti izbirajo študij predvsem po lastnem interesu, pri tem je računanje na dobre zaposlitvene možnosti drugotnega pomena:

»Jaz sem podobnega mnenja kot kolegica. Se pravi, tudi jaz sem se na fakulteto vpisala v bistvu zato, ker sta me [op. študijski smeri] zares veselili in se nisem toliko osredotočila, ali bom potem službo dobila« (9/ZP-1).

»Jaz sem se pa na študij [op. študijska smer] vpisala, ker me je to zelo zanimalo. Ampak me je z vpisom začelo še bolj zanimati, tako sem dobila neko potrditev, da sem se prav odločila. Prav nič mi ni žal, da nisem šla v Ljubljano namesto v Maribor, ker se mi zdi, da imamo res ful pozitivno klimo na našem oddelku, tudi študenti s profesorji, so zelo odprti dostopni. Res se mi zdi, da skrbijo, da se tudi študenti tukaj zares dobro počutimo« (12/EP-3).

Prehodna izjava študentke tutorke kaže na zadovoljstvo s študijem, ki izhaja tako iz zanimanja za študijsko področje kot tudi odlične klime in razumevanja med študenti in profesorji na oddelku. V nadaljevanju pa se je razvila razprava o pomenu osebnega pristopa med študentom in profesorjem ter prednostih manjših skupin, ki po mnenju študentov pomemben dejavnik zadovoljstva in vodijo v bolj kakovosten študij:

»Tu pri nas oz. na naši fakulteti je pristop s strani učiteljev dosti bolj human. Torej smo študenti x y in nismo le vpisna številka (11/GP-7). »Glede na to, da nas profesorji dojemajo kot študente namesto števil, se mi zdi, da se veliko podarja, da je vpisanih premalo študentov, da bi lahko povečali število študentov, ki bi se vpisali na Filozofsko fakulteto. Vendar jaz mislim, da ravno ta, če se lahko tako izrazim, majhnost, ima neke svoje prednosti, sploh kar se tiče pri komunikaciji in dostopnosti. Pač profesorji se lahko res posvetijo. Se mi zdi, da tudi ko delamo v manjših skupinah, lahko naredimo več, ker se profesor res lahko posveti vsakemu posamezniku. Napram temu, če bi nas bilo več, ne bi mogel profesor z vsakim študentom tako sodelovati (6/PT-7). »Meni se zdi, da je to, kar je kolegica izpostavila, zelo pomembno, in sicer da je majhnost ravno naša prednost [...]. Zato ker se bolj tvorijo neke intimne skupine in na podlagi teh skupin izhaja vsa ta dostopnost. Ker če bi nas bilo v letnikih 100, potem bi tudi profesor bil manj dostopen, če bi moral vsem 100 študentom... [...]. Dostopnost profesorja študentom je prav zato, ker smo tako majhni in to bi morali izpostaviti kot prednost« (1/PSK-8).

Temi »motivacija za študij« in »pričakovanja študentov do študija« je dendrogram prikazal kot najbolj povezani oz. homogeni (slika 3.4). Tabela 3.2 prikazuje vsebinsko sestavo obeh tem s pripadajočimi kategorijami in kodami, pri čemer je motivacija za študij močnejše izraža, saj vključuje 31 citatov.

Tabela 3.2: Motivacija za študij in pričakovanja študentov

Tema	Kategorija	Kode
Motivacija za študij (31)	veselje do študijskega področja (10)	sprememba področja interesa med študijem, dominantno področje na dvopredmetnem programu, interes za področje se med študijem povečuje
	kakovostna struktura predmetnika (8)	interdisciplinarnost, možnost prakse (lastna izbira prakse), ponudba izbirnih predmetov med oddelki/na ravni fakultete
	možnost zaposlitve (8)	želja postati učitelj, želja po zaposlitvi s področja študija, želja delati v raziskovanju, študijska praksa odpira možnosti, negotovost (omejene možnosti)
	kakovostna pedagoška izvedba študija (3)	možnosti razpravljanja na predavanjih, različni pogledi profesorjev
	kakovostni infrastrukturni pogoji (2)	dobra infrastruktura fakultete, možnost bivanja v študentskem domu v bližini
Pričakovanja študentov do študija (17)	razviti različne kompetence (7)	kompetence priprave pisnih izdelkov, raziskovalne kompetence
	uporabno znanje (6)	praktične izkušnje
	teoretično znanje (2)	-
	znanje za delo v šolstvu (2)	poglobljen študij pedagoških predmetov

Motivacija za študij se izraža s kategorijami, kot so veselje do študijskega področja, kakovostna struktura predmetnika, možnost zaposlitve, kakovostna pedagoška izvedba in kakovostni zunanji pogoji (tabela 3.2). Veselje do študijskega področja se je z 10 citati pokazalo kot najmočnejša kategorija motivacije za študij, ki je natančno že ilustrirana pod temo »dejavniki vpisa«, zato se v nadaljevanju posvečamo interpretaciji ostalih kategorij. Kakovostno pedagoško izvedbo po mnenju študentov odlikuje možnost sodelovanja v razpravah ter izmenjava različnih pogledov:

»Super izpeljujemo ta predavanja. Zdaj ko je manjša skupina, mi je tudi ful super, da nas profesorji tretirajo kot enakovredne [...], s katerimi lahko debatirajo, ker smo pač že druga stopnja. Sem zelo navdušena nad svojo izbiro« (3/AF-2).

Zaposlitev po koncu študija je pomembna motivacija za študente. Želijo si zaposlitve s področja študija, marsikaterega motivira želja postati učitelj, pri čemer vidijo kot pomemben dejavnik študijsko prakso, ki odpira možnosti zaposlitve.

»Pa vseč mi je, da imamo veliko možnosti prakse in že preko tega lahko dobimo različna poznanstva, tudi naprej za zaposlitev. Tako, da nimam nobenih skrbi, da bi potem ostala brez dela« (12/EP-3).

Praksa med študijem se je pokazala kot pomemben dejavnik motivacije za študij tudi pri kategoriji »kakovostna struktura predmetnika«. Intervjuvana študentka navaja prednosti novih možnosti opravljanja prakse, ki jih je bila deležna v preteklem študijskem letu na nepedagoški smeri študija:

»No, jaz bi tu še dodala glede prakse. Na našem oddelku je sicer nepedagoški študijski program, vendar imamo tudi prakso. Vesela sem, da se je v prejšnjem letu omogočilo, da lahko opravljamo prakso ne samo pri tistih, če lahko tako rečem, partnerjih, ki so jih določili profesorji na oddelku, ampak da si lahko prakso tudi sami poiščemo drugje in se potem sklene sporazum s tistimi podjetji oz. nosilci dejavnosti [...]. Če je v skladu s tem, kar mi delamo in kar predvideva sam študijski program, lahko tam opravljamo prakso. Glede tega sem zelo vesela, da se je razširil nabor ponudnikov prakse« (6/PT-5-6).

Kategorija kakovostna struktura predmetnika je nadalje pokazala, da študente motivira k študiju interdisciplinarni nabor izbirnih predmetov in možnost, da obiskujejo izbirne predmete tudi drugih oddelkov. S tem poteka povezovanje med študenti FF UM:

»Res se mi zdi plus, mislim, da v zadnjih dveh letih, da je opcija izbirnih predmetov tudi zunaj tvojega oddelka. To pomeni, da lahko jaz študentka [op. ime študijskega programa] izberem na primer predmet, ki ga ponuja odderek [op. ime oddelka]. To se mi zdi, da je res velik plus. Na tak način se lahko tudi mi, na drugi stopnji, nekako povežemo med-oddelčno, če lahko tako rečem« (2/SK-10).

Večjo angažiranosti študentov za študij spodbuja tudi kakovostna infrastruktura, zlasti moderno opremljene predavalnice in učilnice za vaje ter bivanje v bližini fakultete:

»Glede same infrastrukture bi rada [...] pohvalila, kar je že bilo narejeno. Amfiteater je bil velika pridobitev, potem obnovitev fonolaboratorija« (6/PT-11).

»Drugače, kar se tiče bivanja, jaz sem sama dobri dve leti bila v študentskem domu. Moram reči, da nimam nobenih pripomb. Res je vse, kot se šika in tudi bližina se mi zdi, da je velik plus za nas s fakultete. Mislim, da se redkokatera fakulteta lahko hvali s tem, da se zbudiš 10 minut pred predavanji in si v bistvu pravočasno« (2/SK-10).

S temo »motivacija študentov za študij« je pomembno povezana tudi tema »odličen profesor«, ki jo je kot posebno temo izpostavila analiza fokusne skupine s študenti tutorji. Pri tej temi so študenti izpostavili odlike, ki jih cenijo pri kakovostnem pedagoškem sodelavcu v visokem šolstvu, torej pri visokošolskem učitelju in visokošolskem sodelavcu. Rezultate prikazuje tabela 3.3.

Tabela 3.3: Odlike odličnega profesorja

Tema	Kategorija	Kode
Odličen profesor (39)	dostopnost profesorja (22)	individualni pristop, hitra povratna informacija, prisluhne študentovim potrebam (nudi pomoč študentu), možnost pogovora, dostopnost za vprašanja, neformalna druženja (vključevanje v študentske dogodke)
	didaktične kompetence (9)	spodbujanje razvoja kritičnega mišljenja, kakovostna predavanja, omogočanje praktičnih izkušenj, vključevanje študentov v raziskovalno delo
	dialog s študentom (8)	spodbujanje razprave, sprejemanje različnih mnenj

Idealen profesor je dostopen, ima visoko razvite didaktične kompetence ter vzpostavlja dialog s študentom. Najmočnejša kategorija »dostopnost profesorja« je razkrila, da konstrukt »dostopnosti« pomeni študentu individualni pristop, možnost pogovora s profesorjem, ki prisluhne študentovim potrebam ter mu je pripravljen priti nasproti.

»Jaz bi res poudarila profesorico [op. ime visokošolske učiteljice]. Ona je za mene popoln primer profesorja, ki je strasten do svojega predmeta, ve kako predavati ta predmet in je hkrati na voljo za vsakršne debate, pomisleke oz. mnenja študentov, ki so jih pripravljeni podati. Dejansko je vedno dostopna, ne samo za diskusijo ampak tudi za vprašanja, če kdo kaj ne ve, da se lahko konzultira. Se mi zdi, da je veliko takih profesorjev na našem oddelku. To je vsaj moje mnenje, to je za mene dober profesor« (3/AF-4).

Študentom je nadalje pomembna profesorjeva pripravljenost, da odgovori na zastavljena vprašanja oz. poda hitro povratno informacijo. Zelo cenijo tudi profesorjevo prilagodljivost, da se hitro odzove in reagira, tudi ko je na osredotočen na drugo nalogo:

»Zdi se mi, da se vsi člani našega oddelka res zelo trudijo biti zelo odzivni, biti sprejemajoči. Tudi na individualne stiske, če se pojavijo, znajo zelo ustrezno reagirati in nam priti nasproti« (12/EP-6-7). »Na tej fakulteti, dobesedno, če si na sredini hodnika koga ustaviš in si ga hotel kaj vprašati, tudi če so imeli silo, so si res vsi skoraj vedno vzeli tistih 5 min časa. Tako, da se tu res počutim kot človek« (4/AS-7-8).

Dostopnost profesorja po mnenju študentov vključuje še izkazano zanimanje za prostočasne aktivnosti in projekte, ki jih organizirajo študenti:

»Mene je zelo presenetilo, seveda v pozitivnem smislu, tudi to, da so profesorji pripravljeni tudi za bolj neformalna druženja. Se pravi, da se vključujejo v brucevanja, recimo, imamo online skupinske večere in se tudi tem z veseljem pridružijo, da debatirajo. Se pravi, da se vključujejo v dogodke, ki jih organizirajo študenti« (9/ZP-7).

Med didaktičnimi kompetencami, ki jih visoko vrednotijo pri svojih profesorjih, so intervjuvani študenti na prvo mesto postavili spodbujanje razvoja kritičnega mišljenja. Navedeno je potrdilo več udeleženk fokusne skupine, kot sledi:

»Jaz bi se tukaj navezala na [op. ime udeleženke] glede teh debat. Meni je zelo všeč, da recimo pri nas profesorji [...] res spodbujajo kritično mišljenje [...]. Že seminarske naloge

so zasnovane tako, da je treba primerjati več virov ali literature. Prej ali slej najdeš, v čem se mnenja krešejo in da se to vprašanje izpostavi na predavanjih, da se odpre debata. Spodbuja se tudi k branju in razmišljanju. Recimo, kaj pa vi mislite, je kar pogosto vprašanje» (7/UZ-4). »Da se navežem, predvsem se mi zdi pomembno, da se spodbuja kritično mišljenje pri študentih, kar mi je ena od ključnih stvari [...]. Res, na tej univerzi, vsaj z mojega vidika, se res spodbuja kritično mišljenje, pa tudi postavljanje vprašanj« (4/AS-6).

Kategorija »dialog s študentom« predstavlja pripravljenost in dostopnost profesorja za skupni razgovor s študentom, pri čemer je pomembno tudi sprejemanje njegovih mnenj:

»Rekla bi, da imamo postavljene zelo dobre predmete, potem pa je odvisno od učitelja, kako jih predstavi in koliko uporabne note da v predmet. Če nam predava samo frontalno, odnesemo veliko manj, kot če smo vključeni v neko debato [...]. Primer dobrega profesorja je, da se odziva na mnenja študentov« (5/FP-5).

»Da še jaz dodam. Meni pa se zdi zelo pomembno oziroma zelo mi je všeč, da imajo profesorji veliko spoštovanja do nas, študentov [...]. Recimo, iz srednje šole sem bila navajena, da smo bili zelo podrejeni, medtem ko se mi zdi, da smo tu bolj enakovredni oz. sprejemajo našo različnost oz. naša različna mnenja« (12/EP-6).

Ob zaključku pogovora v fokusni skupini smo študente tutorje povprašali, kje vidijo priložnosti za izboljšave v izvedbi svojega študija ter katera so najpogostejša vprašanja ali pobude, s katerimi se srečujejo pri svojem tutorskem delu. Predlogi študentov so bili kodirani in razvrščeni v osem tematskih kategorij, ki predstavljajo tri ključna področja izboljšav: 1) izvedba študijskega procesa, 2) strukturni pogoji za izvedbo študijskega procesa, ter 3) infrastruktura fakultete (tabela 3.4).

Na področju izvedbe študijskega procesa so se študenti dotaknili pomena ločevanja med obveznostmi na predmetih, ki se skupaj izvajajo za enopredmetne in dvopredmetne študijske smeri, časovnega načrtovanja izvedbe ter izbora izbirnih predmetov.

Tabela 3.4: Predlogi študentov

Tema	Kategorije	Kode
Izvedba študijskega procesa (42)	ločitev obveznosti med enopredmetnimi in dvopredmetnimi študijskimi programi (15)	enak izpit za različno število ECTS, enak obsega izvedbe glede na različno število ECTS, ločiti med izobrazbama EP in DP, prekrivanje predavanj
	časovna razporeditev izvedbe predmetov (14)	pravočasno zaključevanje obveznosti na urniku (povečano tveganje pri izvedbi na daljavo, prostovoljno sodelovanje v diskusiji po zaključku obveznosti), obvezna prisotnost na vajah težje dosegljiva, razporeditev izpitnih rokov, temeljni pedagoški predmeti PDP modula skozi daljše obdobje
	možnost obiskovati izbrani izbirni predmet (13)	izbor iz celotnega nabora izbirnih predmetov, individualna izvedba, nezanimanje za dodeljen izbirni predmet
Pogoji za izvedbo študijskega procesa (25)	informacije s področja študijskih zadev (15)	prehod iz I. na II. stopnjo študija, ažurirana spletna stran, obremenitev referata, ozaveščanje o dolžnostih študentov
	izboljšave študijskih programov (10)	več kontaktnih ur prakse (možnost prakse v različnih institucijah), več terenskega dela, več ponudbe enopredmetnih študijskih programov, možnost nadaljevati študij iz I. na II. stopnji na enaki študijski smeri, revizija izbirnih predmetov
Infrastruktura fakultete (15)	infrastruktura (6)	urejenost sanitarij, ogrevanje, dostop za gibalno ovirane študente
	dodatni prostori za študente (4)	pobuda za študijsko čitalnico v okviru fakultetne knjižnice
	opremljenost (4)	IKT opremljenost predavalnic, izgled fakultete

Pravočasno zaključevanje obveznosti na urniku, kot so predavanja, seminarji in vaje, se je pokazalo kot ena izmed najbolj aktualnih izboljšav po mnenju študentov, ki si zasluži pozornost zlasti v obdobju izvede študijskega procesa na daljavo. Predlagajo sledeče:

»...pokazalo se je z urniki, zdaj ko so bili na novo prilagojeni temu, da se učilnice 15 minut zračijo vmes. Izkazalo se je, da določeni profesorji tega ne upoštevajo. Mi smo se [...] dogovorili, da nam ni potrebno – profesor reče, če zapademo v debato, lahko zapustite Teams, ni problema, jaz vam ne bom nič zameril, ker se včasih debata pač zavleče. Se pa vlečejo tudi nekatera predavanja. Ko bi na urniku moralo biti dvakrat po 45 minut, se zavleče v dve polni uri, ker pač profesor vidi, da sta na urniku dve polni uri. Mogoče, če bi za naslednji semester, ne vemo kakšne bodo razmere, ampak če se mogoče profesorjem izrecno ponovi še enkrat ali pa se urnik drugače oblikuje« (3/AF-17). »Včasih si v bistvu čisto fizično odšel iz učilnice, sedaj pa je to malo drugače, da se občuti s tem. Mi smo potem nekako kontaktirali profesorje in se je to izboljšalo« (2/SK-17).

Drugo področje izvedbe študijskega procesa, ki si po mnenju intervjuvanih študentov zaslužiti pozornost pri sprejemanju izboljšav, je postopek uvrščanja študentov k izbirnim predmetom. Tema, ki so jo odprli sami študenti pri odprtem vprašanju, katerih izboljšav si želijo, je pokazala, da študentom izredno veliko pomeni, če lahko obiskujejo izbirni predmet, ki jih resnično zanima oz. tistega, ki so ga prvotno izbrali. Tutorji navajajo:

»Hvala za besedo. Jaz bi predvsem izpostavila izbirne predmete. Če se dovolj ljudi za nekaj ne odloči, iz teh ali onih razlogov, potem tisti, ki bi to res radi, ne morejo tega obiskovati, ampak se jih v bistvu dodeli k drugemu predmetu, ki pa nas po navadi ne zanima« (12/EP-8). »Tudi pri nas je tako. Minus je, ker se poruši takoj, ko en človek pač ni za to. Potem ni dovolj ljudi za ta predmet« (7/UZ-11). Potrebna bi bila revizija izbirnih predmetov. Skratka, da bi se temeljito prečistilo, kaj je smiselno in kaj ne (4/AS-11).

Kot tretje področje izboljšav izvedbe študijskega procesa pa so študenti izpostavili, da bi veljalo pozornost posvetiti razmejitvi obveznosti študentov pri predmetih, pri katerih poteka združena izvedba za enopredmetni in dvopredmetni študijski program. Navajajo:

»Jaz bi v bistvu izpostavil samo enopredmetnost in dvopredmetnost. Hm, v bistvu bi morali bolj ločiti enopredmetne in dvopredmetne izvedbe, ker na primer [op. ime študijskega programa] imajo enopredmetni v bistvu zelo dostikrat isti izpit kot mi, dvopredmetni, čeprav imajo več ECTS. To se nam ne zdi pošteno. Dostikrat se vname ta debata znotraj letnika« (8/GZ-16). »Jaz se strinjam. Tudi na [op. ime študijskega

programa] je tako. Imamo letos en predmet, ki ga imajo enopredmetni ovrednoteno z 8 točkami, mi pa za polovico, ampak ni nobene razlike, niti v urah predavanj, niti v obveznostih. Je pa profesor nekako rekel, da bo to zamejil s seminarsko nalogo, da bodo malo več napisali. Kar se mi pa ne zdi tako velika razlika, da bi lahko to odmerilo tiste štiri točke, ker imamo mi zaradi tistih štirih točk še en dodatni predmet» (5/FP-16).

Na področju strukturnih pogojev za izvedbo študijskega procesa bi si študenti želeli predvsem povečanega obsega števila ur prakse na nekaterih študijskih programih, kot tudi možnosti večjega nabora študijskih programov:

»Edino kar malo obžalujem je, da nisem mogla direktno nadaljevati obeh študijskih programov na drugi stopnji. Sedaj študiram [op. ime študijskega programa], ki ga ponujajo samo kot enopredmetnega in ne dvopredmetnega, kot je bilo na prvi stopnji« (6/PT-4).

»Premalo je kontaktnih ur prakse, pri katerih bi človek spoznal, ali je na pravi poti, ali je res za to kar, si je nekako zamislil. Za vlogo učitelja se mi zdi, da je to ključno. Lahko si zelo dober in se zelo pridno učiš ter obvladaš snov, ampak nimaš tiste neke osebne enote, tistega čuta. To je potem škoda, ne« (2/SK-5).

Na področju izboljšav infrastrukture fakultete pa udeleženci fokusne skupine izpostavili pomen prenove sanitarij ter podali predlog za študijsko čitalnico:

»Dodala bi kakšne dodatne kavče ali pa kakšne dodatne prostore, kjer lahko študenti čakajo na predavanje in se učijo« (5/FP-10). »Je pa mogoče tudi omembe vreden kakšen prostor za čitalnico. Vemo, da so pisalne mize v knjižnici, ampak če gledamo, koliko jih je in koliko je nas študentov... [...]. Časovno gledano imaš mogoče uro pa pol, tri četrt urice. Zagotovo je veliko vozačev, ki nimajo možnosti študentske sobe, pa tudi zima.... tako, da se ne izide vedno čitalnica ČUK [op. v Univerzitetni knjižnici Maribor] [...]. Da bi bila v bistvu neka učilnica, nek prostor, kamor bi se lahko študent, hm, zavlekel tako rekoč samo brat, študirat, pisat seminarske naloge« (2/SK-10).

Tabela 3.5: Pomen evalvacije pedagoškega dela

Tema	Kategorije	Kode
uporaba fokusne skupine v evalvaciji (15)	fokusna skupina pohvalna alternativa (15)	vpeljati v izvedbo evalvacij, širši vpogled v zadovoljstvo in izkušnje študentov, pohvalno dati glas študentom, sproščeno in pozitivno vzdušje
omejen domet evalvacijskih anket (13)	pristranski vplivi na rezultate anketiranja (8)	vpliv interesa za predmet na oceno (zanimivost snovi nad didaktično izvedbo), problem anonimnosti v manjših skupinah, sodelovanje v evalvaciji kot obveznost, vpliv dosežene ocene na predmetu, povprečje preglasi glas posameznika
	zadržki pred ocenjevanjem profesorjev (3)	nezaupanje v anonimnost ankete
pomembno sodelovati v evalvaciji (11)	imeti možnost izraziti svoje mnenje (11)	vpliv na izboljšave študija, konstruktivna kritika, pomen anonimnosti za objektivno evalvacijo, konkretna povratna informacija

Tema »pomen evalvacije pedagoškega dela« je dala tri vsebinske kategorije. Kot prvo, študenti menijo, da jim veliko pomeni, da imajo možnost sodelovati v samoevalvaciji fakultete ter da se zavedajo vpliva svojega glasu pri izboljševanju kakovosti študija.

»Kar se tiče anket, bi jaz izpostavila, da se mi zdi, da mogoče v veliki meri dobro vplivajo, da dajo študentom možnost, da izrazijo svoje mnenje« (3/AF-14).

»Na ankete v bistvu opozarjamo vsako leto. Na pomembnost tega, kako imamo pri nas vsi študentje možnost, v smislu podajanja anket ocenjevanja profesorjev in njihovega pedagoškega dela. To je naš feedback, s tem izboljšamo naše nadaljnje študijsko leto oz. nadaljnji študij« (2/SK-14).

Pa vendar, intervjuvani študenti menijo, da ima prevladujoči kvantitativni anketni pristop k evalvaciji pedagoškega dela tudi določene omejitve. Med drugim so navedli:

- nezaupanje študentov v anonimnost ankete: lahko vpliva na boljše ocenjevanje, kar je povezano tudi z obveznim sodelovanjem pri evalvaciji;

- vpliv interesa za predmet ali določeno snov: ocena zanimanja za vsebino predmeta lahko prevlada nad oceno pedagoške izvedbe predmeta;
- problem anonimnosti v manjših skupinah: lahko vpliva na boljše ocenjevanje zaradi občutka večje izpostavljenosti tako skupine kot posameznika;
- vpliv dosežene ocene študenta na predmetu: zadovoljstvo oz. nezadovoljstvo s prejeto oceno lahko vpliva na višje ali nižje ocenjevanje;
- sodelovanje v evalvaciji kot obveznost: lahko vpliva na višje ali nižje ocenjevanje, ko gre za nezainteresirano izpolnjevanje ankete, pri tem lahko povprečna ocena v populaciji preglasi mnenje študenta, ki se dejansko poglobi in želi podati mnenje.

»Večina študentov to jemlje kot neko obvezo. Ne kot prednost ampak kot obvezo, še ena stvar, ki jo je potrebno pokljukati, ko se ocena vpiše... Namesto da bi vzeli tiste, ne vem, dve, tri minutke in res nekako povzeli svoje misli, podali nazaj ne samo pozitivna mnenja ampak tudi neko konkretno informacijo. Mislim, da je velika škoda, da se tukaj mogoče pozna splošna apatičnost študentov« (2/SK-14-15). »Potem, ko boste na koncu vi pregledali te ankete, bo čisto druga slika kot realnost. Po mojem ni smiselno, da imamo obvezno, da se rešuje anketa« (8/GZ-15).

»Če je bil sam predmet nekomu všeč, bo zaradi tega avtomatsko dal višjo oceno samemu učitelju. [...] Predmet mu je zanimiv in je nekako dobil ta občutek: 'Aha, pa je bilo vse zanimivo, kar je spredaval, vse korektno'. Ampak v resnici ni bil to profesor, ampak je bila sama snov in snov, bi jaz še dodal, nima veze z anketo« (4/AS-15).

»Je pa res, da majhnost, ki smo jo predstavljali kot prednost, pa je lahko tukaj slabost, zato ker na nekaterih oddelkih, ki so zelo majhni, se takoj ve, iz katere skupine študentov prihaja nek komentarji. Večina profesorjev razume in to ne vzamejo osebno, se pa zna zgoditi, da pride nekomu bolj do živega in se to nekje pokaže« (1/PS-14). In ko smo se pogovarjali med študenti, smo mu dali vsi dobro oceno, pa ne zaradi tega, ker bi bili navdušeni nad to seminarsko, ampak zaradi tega, kako pa naj mu damo nižjo, saj bo potem kaj narobe (8/GZ-15). »Toliko smo o tem ozaveščali [op. Študentski svet], da je anketa anonimna [...]. Skušamo tudi pojasniti, na kak način gredo podatki v neko skupno bazo in da ni možnosti... [...], ampak tako kot je kolega omenil, še vedno nam ne verjamejo« (1/PS-15).

Tretja vsebinska kategorija pri temi »pomen evalvacije pedagoškega dela« pa je pokazala izražena mnenja študentov, ki so se nanašala na izvedbo same fokusne skupine. Študenti so ocenili, da je pogovor potekal v sproščenem in pozitivnem vzdušju. Menijo, da tovrstni pristop predstavlja dobro alternativo anketni evalvaciji. Zavedajo se, da ga ni možno uporabiti na celotni populaciji študentov na enak način, kot jo lahko dosežemo z anketami, pa vendar so pohvalili celostni vpogled v študijski proces ter možnost, da izrazijo svoje mnenje, poglede in izkušnje, da je njihov glas slišan ter deležen pozornosti. Takole so povedali ob zaključku pogovora:

»Jaz bi izpostavila, prvo bi ful pohvalila fakulteto, da danes sploh imamo to, da so rekli: 'Okej, dajmo narediti neko fokusno skupino!', [...] ...dajmo študentom priložnost, da povejo nekaj. To se mi zdi ful pohvalno in se mi zdi to ful super« (3/AF-17).

»Meni se zdi tak način, hm, torej neka evalvacija, veliko bolj produktivna. Mislim, da je tudi bolj razvidno naše osebno mnenje in neke izkušnje se v takšni debati podajo na konkretnih stvareh« (2/SK-14) »Zelo dober način, usmerjen tako na splošno, smo skupaj, [...] in ne na enega profesorja ali pa na en predmet« (3/AF-14).»Meni se zdi, da so ankete sicer uporabne, samo bi rekla, da pri določenih predmetih, se mi zdi, da ne pomagajo tako, kot bi lahko. Se mi pa zdi, da je pristop danes nekako veliko boljši« (3/AF-13).

»Zelo na kratko bi samo pohvalil. Meni je super, da se je to zgodilo oz. da poteka neka komunikacija med nami. V upanju seveda, da bo naš glas slišan oz. da bodo slišali, kaj smo rekli, ker mislim, da smo študenti, da znamo podati konstruktivne komentarje in samo vprašati nas je potrebno. Ker konec koncev mi študiramo in lahko podamo informacije iz prve roke« (11/GP-18). »Jaz bi tudi rekla, se zahvalila [...], da je potekalo tako sproščeno [...] in v tako pozitivnem duhu« (1/PS-18).

4 SKLEP

Z izvedeno kvalitativno študijo smo želeli dobiti vpogled v mnenja, razmišljanja in doživljanja študentov o zadovoljstvu s študijem ter možnostih, ki jih vidijo na področju stalnega izboljševanja kakovosti pri izvedbi pedagoškega procesa. Na osnovi dobljenih ugotovitev lahko zaključimo, da se je metoda fokusne skupine izkazala kot ustrezen metodološki pristop za samoevalvacijo pedagoškega dela. V uro in pol dolgem skupinskem pogovoru s študenti tutorji so se izrazila mnenja vseh udeležencev. Dosežena so bila spontana dopolnjevanja med podobnimi mnenji ter izpostavljanje navzkrižnih stališč, drugačnih pogledov in izkušenj. Rezultat navedenega je pridobljeno kvalitativno gradivo, ki je omogočalo poglobljeno kvalitativno analizo na sedmih nivojih kodiranja in kategoriziranja.

Uspešnost izvedene fokusne skupine velja pripisati več dejavnikom, med katerimi je dobro poznavanje tematike pogovora s strani udeležencev. Večina tutorjev je bila namreč že vpisanih na magistrski študijski program, kar pomeni, da so imeli tri- in več letne izkušnje s študijem na Filozofski fakulteti. Med člani skupine je bilo vzpostavljeno veliko zaupanje, saj so vsi pripadali in delovali v okviru že oblikovane skupine študentov tutorjev na fakulteti, kjer so imeli redna srečanja in sodelovanja pri skupnih projektih. Postavljanje nestrukturiranih in posrednih vprašanj ter spodbujanje razprave z nevtralnimi podvprašanji se je prav tako izkazalo za uspešen pristop pri vpogledu v obravnavano tematiko. Ob koncu pa velja omeniti tudi kot prednost izvedbo fokusne skupine s strani predstavnice študentov ter visokošolske učiteljice, ki sta nastopili v vlogi neodvisnih raziskovalk. Na ta način je samoevalvacija potekala v skladu z znanstveno-raziskovalnimi načeli kvalitativnega raziskovanja, kot je zagotavljanje anonimnosti udeležencev, prostovoljno sodelovanje, v katerem lahko sodelujoči deli svoje mnenje ali izkušnje na način, kot to sam želi, uskladitev termina srečanja glede na želje udeležencev ter izvedba pogovora v sproščenem vzdušju.

V poročilu smo prikazali ugotovitve fokusne skupine, ki kažejo dejavnike zadovoljstva študentov s študijem, njihove motive in pričakovanja do študija, pedagoškega dela visokošolskih učiteljev in sodelavcev ter pogled študentov na svojo vlogo pri samoevalvaciji pedagoškega dela fakultete. Študenti so poudarili, da imajo svoja stališča o študiju, ki jih želijo predstaviti, biti slišani in se vključiti v dialog na področju samoevalvacije študijskega procesa. Njihove izjave razkrivajo, da znajo izpostaviti tako pozitivne vidike in zadovoljstvo s študijem, kot tudi biti analitični in predlagati konstruktivne predloge, kje si želijo sprememb. Med najpomembnejšimi dejavniki zadovoljstva so intervjuvani študenti izpostavili spoštovanje in dostopnost s strani učiteljev in strokovnih služb, ki se kaže kot možnost pogovora in hitrih povratnih informacij, spodbujanje k izražanju mnenj v razpravah, prisluhniti potrebam študenta in v podpori obštudijskih dejavnosti. Nadalje so za študente pomembni tudi poštenost in enakopravnost pri študijskih obremenitvah (npr. razmejitev med ECTS točkami enopredmetnih in dvopredmetnih študijskih programov), dostopnost vsebin, ki jih zanimajo (npr. nabor in izbor izbirnih predmetov, ponudba študijskih smeri), pomen praktičnega usposabljanja in terenskih vaj (npr. možnost prakse v šoli), uporabno znanje (npr. spodbujanje k razpravi, aplikacija teoretičnega znanja) ter dobri infrastrukturni pogoji (npr. študijska čitalnica, kakovostno opremljene predavalnice, sanitarni prostori).

Študenti želijo biti aktivni sogovorniki pri izboljševanju kakovosti študija, zato menijo, da bi veljajo tudi v prihodnje organizirati tematsko usmerjene skupinske pogovore s študenti, saj bi s tem lahko pridobili dragoceno pojasnjevanje in poglobitev rezultatov kvantitativne evalvacije pedagoškega procesa. Ob zaključku velja izpostaviti, da so študenti izrazili pobudo, da bi veljalo samoevalvacijo, njen pomen in anonimnost, promovirati med študenti, da bi ta dosegla čim širši krog aktivno sodelujočih ter s tem izpolnila svoj namen pri skrbi za kakovost študijskega procesa. V prihodnje bi veljalo izvesti fokusne skupine na različnih stopnjah študija. Izvedba s predstavniki študentske skupnosti, v našem primeru s študenti tutorji, se je izkazala za uspešno, zaradi njihovega širokega vpogleda v izkušnje in študijsko problematiko, sodelovanja v organih fakultete ter obštudijskih aktivnostih, zato ji velja slediti tudi v prihodnje.

LITERATURA

- [1] Adam, F., Hlebec, V., Kavčič, M., Lamut, U., Mrzel, M., Podmenik, D., Poplas Susič, T., Rotar Pavlič, D. in Švab, I. (2012). *Kvalitativno raziskovanje v interdisciplinarni perspektivi*. Ljubljana: Inštitut za razvojne in strateške analize.
- [2] Klemenčič, S. in Hlebec, V. (2007). *Fokusne skupine kot metoda presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- [3] *Pravilnik o ocenjevanju pedagoškega dela in obremenitve študentov na Univerzi v Mariboru (Neuradno prečiščeno besedilo - NPB3)*. (2020). Maribor: Univerza v Mariboru, spremembe sprejete 27. 9. 2016.
- [4] Komisija za ocenjevanje kakovosti Filozofske fakultete UM. (2019). *Samoevalvacijsko poročilo za študijsko leto 2017/2018*. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Komisija za ocenjevanje kakovosti FF UM.
- [5] Komisija za ocenjevanje kakovosti Filozofske fakultete UM. (2020). *Samoevalvacijsko poročilo za študijsko leto 2018/2019*. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Komisija za ocenjevanje kakovosti FF UM.

PRILOGA A - PRVO POVABILO

Spoštovane študentke in študenti tutorji Filozofske fakultete UM!

V želji, da ste dobro, vas lepo pozdravljamo in vas vabimo skupno srečanje – fokusno skupino študentov tutorjev. Srečanje bo izvedeno na pobudo Komisije za ocenjevanje kakovosti Senata Filozofske fakultete UM ter predstavlja novost v samoevalvaciji visokošolskega zavoda na področju kakovosti pedagoškega dela. Ob anketah in kvantitativnem merjenju zadovoljstva študentov s študijskim procesom si Komisija za ocenjevanje kakovosti želi tudi kvalitativnega vpogleda v razmišljanja, doživljanja in poglede študentov vseh študijskih smeri in oddelkov na Filozofski fakulteti UM.

Kot ena izmed primernejših metod za kvalitativno samoevalvacijo se je doslej pokazala fokusna skupina, ki poteka v obliki skupinskega pogovora in omogoča poglobljeno obravnavo izbranega vprašanja z medsebojno interakcijo več udeležencev. Cilj fokusne skupine je pridobiti mnenja in izkušnje udeležencev o obravnavanem vprašanju, njihova strinjanja in različne poglede ter tudi rešitve za nadaljnji razvoj kakovosti.

Kot študenti tutorji imate priložnost vpogleda v širok razpon vprašanj, pozitivnih doživetij in izzivov, s katerimi se srečujejo študenti v svojem vsakdanu. Zato se je Komisija za ocenjevanje kakovosti odločila, da vas povabi na skupni pogovor o zadovoljstvu s študijem v okviru samoevalvacije študijskega leta 2019/2020. Za izvedbo fokusne skupine je komisija pooblastila svojo članico - predstavnico študentov, Melanie Osebek, študentko 2. letnika Germanistike in profesorico raziskovalne metodologije na Filozofski fakulteti UM, doc. ddr. Joco Zurc, članico Oddelka za pedagogiko.

Želimo si, da bi se fokusne skupine udeležili vsi študenti tutorji ter s tem zastopali vse študijske oddelke na Filozofski fakulteti UM. Zato smo pripravili prehodno kratko anketo o vaši razpoložljivosti: <https://planer.arnes.si/foodle.php?id=dm3d26aw40dg5xfs>

Vabimo vas k izpolnjevanju. Anketa je aktivna do ponedeljka, 14. 12. 2020, do 16.00 ure. Zato vas vljudno prosimo, da jo izpolnite čim prej. Srečanje fokusne skupine bo potekalo na daljavo preko aplikacije MS Teams. Skupni zmagovalni termin bo objavljen takoj, ko bodo oddani vsi glasovi. Najlepše se vam zahvaljujemo za vašo pozornost in pripravljenost k sodelovanju!

Veseliva se srečanja in razgovora z vami ter vas lepo pozdravljava,
Melanie Osebek in Joca Zurc

Doc. ddr. Joca Zurc

**Assist. Prof. Joca Zurc, BA, PhD (kinesiology), PhD
(philosophy), PhD (statistics)**

Univerza v Mariboru | University of Maribor

Filozofska fakulteta | Faculty of Arts

Oddelek za pedagogiko | Department of Pedagogy

Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija

T: +386 2 22 93 607

E: joca.zurc@um.si, www.ff.um.si

PRILOGA B - DRUGO POVABILO

Spoštovane študentke in študenti tutorji Filozofske fakultete UM!

Veselimo se vašega odziva in se vam najlepše zahvaljujemo za izpolnitev ankete o vaši razpoložljivosti ter predvsem za vašo pripravljenost k sodelovanju v fokusni skupini za namen samoevalvacije Filozofske fakultete UM.

Obveščamo vas, da se je glede na prejete odgovore največ študentov (10) opredelilo za izvedbo **srečanja fokusne skupine v petek, 18. decembra 2020, od 19.00 do 20.00 ure.**

Srečanje bo potekalo preko aplikacije MS Teams, kjer je že vzpostavljena ekipa s predstavniki vseh tutorjev študentov in bi morala biti vidna tudi v vaših MS Teamsih. Na dan srečanja se lahko enostavno pridružite s povezavo, ki je objavljena v kanalu Splošno, ali pa preko označbe srečanja v koledarju.

Srečanje bo potekalo v obliki skupinskega razgovora predvidoma okoli 45-60 minut. Udeležba na fokusni skupini ne zahteva prehodne priprave, pomembno je samo, da pridete 😊. Vprašanja bodo enostavna in odprtega značaja. Glavna tema pogovora so vaše izkušnje in pričakovanja glede študija na fakulteti, vaš pogled na uspešno pedagoško delo, organizacijo študija in obštudijske aktivnosti ter izzivi, s katerimi se srečujete kot študenti tutorji. Namen je izpostaviti tako primere dobrih praks kot priložnosti za izboljšave. Lahko boste predstavili svoje izkušnje in razmišljanja, kolikor boste sami želeli. Pogovor bo potekal s pomočjo izhodiščnih vprašanj, katerih namen je spodbuditi razpravo – tako podporna kot navzkrižna mnenja. Sodelovanje vsakega udeleženca je prostovoljno, z možnostjo prekinitve udeležbe kadarkoli brez posledic ter v celoti anonimno. Zbrani podatki bodo analizirani s kvalitativno vsebinsko analizo. Vse izjave udeležencev bodo šifrirane in osebni podatki, ki bi lahko razkrili identiteto udeleženca, umaknjeni. Zato na fokusni skupine ne bomo zbirali demografskih podatkov udeležencev. V ta namen vas vljudno vabimo k predhodni izpolnitvi anonimne zaprte

ankete v spletnem portalu 1KA. Za izpolnitev boste potrebovali največ 2 minuti: <https://1ka.arnes.si/a/6441>.

Razprava, na katero vas vabimo, predstavlja pilotsko izvedbo v okviru samoevalvacije pedagoškega dela Filozofske fakultete Univerze v Mariboru ter se izvaja v okviru Komisije za ocenjevanje kakovosti Senata FF UM.

Temeljna pozornost bo zato namenjena splošnemu vpogledu v razmišljanja in doživljanja študentov o njihovem študiju ter možnostih, ki jih vidijo na področju stalnega izboljševanja kakovosti. Kot študentko tutorko oz. študenta tutorja smo vas izbrali za sodelovanje, ker verjamemo, da bo vaše odlično poznavanje študentske problematike kakovostno obogatilo samoevalvacijo pedagoškega dela na Filozofski fakulteti UM.

Zahvaljujemo se vam za pripravljenost, veselimo se srečanja z vami in zanimive razprave!
Joca Zurc & Melanie Osebek

Doc. ddr. Joca Zurc

Assist. Prof. Joca Zurc, BA, PhD (kinesiology), PhD (philosophy), PhD (statistics)

Univerza v Mariboru | University of Maribor

Filozofska fakulteta | Faculty of Arts

Oddelek za pedagogiko | Department of Pedagogy

Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija

T: +386 2 22 93 607

E: joca.zurc@um.si, www.ff.um.si